

STALİN TOTALİTARİZMİNİN ABHAZYA'DAKİ ASİMİLASYON POLİTİKASI

Temur Açuğba

Tarihçi, eski Abhazya Cum. milletvekili

Çev. Murat Paşu

Abazaların bin yıllık tarihinde son iki yüzyıl ülkenin ve halkının kaderinde belirleyici olmuştur. Bu dönemde, en eski Kafkas halklarından biri olan Abazaların karşısına birçok kez 'var olmak' sorunu çıkmıştır. Toplu sürgün, sayısız saldırılar, demografik yayılmacılık, fiziki ve kültürel soykırım 19. yüzyılda Çarlık Rusyası, 20. yüzyılda ise Gürcistan tarafından önceden tasarlanan ve sistematik olarak Abhazya'da uygulanan politikaların eksik bir listesidir.

Ancak sömürgeci çıkarları uğruna çeşitli siyasi çevrelerce Abhazya'da yürütülen bu 'etnik deneyler' komşu ülkelerin ve tüm dünya kamuoyunun gerek bilimsel gerekse siyasi çevreleri tarafından gerekli değerlendirmeler yapılmadan, gerekli tepki gösterilmeden kaldı. Üstelik hem Çarlık döneminde hem de günümüze kadar olan son dönemde burada yapılan baskıların suçlusu Abazalar olarak gösterildi. Aslında Abazaların 'suçu' ulusal kimliğini koruma, özgür ve bağımsız anavatanları Abhazya'da yaşama istekleriydi.

Abazaların fiziki veya etno-kültürel imhalarına yönelik çeşitli girişimlerin içeriğinin ortaya konması bugünkü koşullarda daha güncel hale geldi. Çünkü Abhazya ve Gürcistan arasındaki askeri-siyasi anlaşmazlık henüz çözüme kavuşmadı. 1992 yılında savaşı başlatan Gürcü politikacılarının yönlendirmesiyle uluslararası ve dini örgütler Abhazya'nın devlet egemenliğinden vazgeçmesinde, Gürcistan'a katılmasında ve çoğu burada 'beşinci kol' rolünü oynamış Gürcü göçmenlerin dönmesinde ısrar etmektedir.

Abaza tarihindeki en zor dönemlerden biri Stalin totalitarizmi dönemidir. Abaza halkının kaderi, daha 20. yüzyılın başında genç sosyal demokrat İ.V. Stalin (Cugaşvili) tarafından çizilmişti. Çalışmalarında Abazaların özgür etno-kültürel gelişiminin geleceği olmadığına inancını ifade ediyordu.¹ Abazaların Kartvel etno-kültür dünyası içinde eritilmesi fikri, küçük Gürcü imparatorluğu kurulması ülküsüne tamamen uyuyordu. Bu fikir Gürcü toplumunun milliyetçi kesiminde daha 19. yüzyılın ilk yarısında, Çarlık tarafından Çerkeslerin, Abazaların, Çeçenlerin ve Kafkasya'nın diğer halklarının sürgün edildiği toprakların iskan edilmesi sürecinde doğmuştu.

Abaza devlet yapısının 1921 Mart ayında Abhazya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olarak yeniden kurulması, 19. yüzyıldaki toplu sürgünden, 1918-1921 yıllarındaki Gürcistan

---

¹ İ.V. Stalin; Marksizm i natsionalniy vopros (Marksizm ve Ulusal Sorun), Sob.soç., Moskova, OGIz, 1946, s.350.

Demokratik Cumhuriyeti'nin işgalci yönetimlerinin amaçlarına uygun olarak yürüttükleri soykırımdan ve diğer baskıcı uygulamalardan zarar gören Abaza halkının fiziki olarak korunması ve etno-kültürel gelişimi için gerekli koşulları sağladı. Ancak aynı 1921 yılının sonunda Stalin Abhazya'yı Gürcistan'la "özel birlik antlaşması" imzalamak zorunda bıraktı. On yıl sonra, 19 Şubat 1931'de ise Abhazya SSC'nin statüsü özerk cumhuriyete indirildi ve Gürcistan SSC'ye bağlandı. Abhazya'nın devlet statüsünün cumhuriyetten özerkliğe indirilmesi, Abaza halkının Sovyet iktidarına güvensizliğini ifade ettiği, günler süren kalabalık gösterilere yol açtı (18-26 Şubat 1931).

Gürcistan yönetimi Moskova'nın aktif desteğiyle 1930'lu yılların ortalarından itibaren Abhazya yönetimine, aydınlarına, köylülerine ve toplu olarak Abaza halkına karşı baskı kampanyası başlattı. Abaza alfabesi Gürcü alfabesine çevrildi, Gürcüce kelimeler yapay olarak Abazacaya sokuldu, Abaza okulları kapatıldı, Abazaca radyo yayınlarının kesildi, yer adları değiştirildi, Abaza tarihi tahrif edildi vb... Bir süre sonra Abhazya içindeki resmi yazışmalar uygulamada Gürcüceye geçti. Abazalar soyadlarını ve milliyetlerini değiştirmeye zorlandı.

Doğal olarak bütün bu uygulamalar zorla dayatılıyordu, fakat Gürcistan resmi makamları bunların bizzat Abazaların çıkarı için yapıldığını açıklıyorlardı. Örneğin, Gürcistan Komünist Partisi Abhazya Bölge Komitesi'nin 12 Mart 1945'te Abaza okullarının Gürcüce eğitime geçmesi kararında "Abaza okullarının Gürcüce eğitime geçmesi Abaza halkının kültürünün başarıyla gelişmesinde büyük bir itici güç olacaktır" deniyordu.²

Buna paralel olarak Gürcülerin Gürcistan'dan Abhazya'ya yerleştirilmesi için geniş ölçekli bir kampanya yürütülüyordu. Bu amaçla "Abhazpereselenstroy" adında büyük bir inşaat şirketi ile Abhazya ve Gürcistan hükümetleri bünyesinde bir yönetim organı kuruldu. Göç insanları zorlayarak, gerektiğinde de şiddet kullanarak yaptırılıyordu. Mevcut yasalar ihlal edilerek Abaza köylerindeki arazilere el kondu ve buralara Gürcistan'ın çeşitli bölgelerinden zorla getirilen köylüler yerleştirildi. Resmi belgelerde göçmenlerin geldiği yerlerin 'az topraklı', iskan edilen bölgelerin ise 'asırlardır şeneltilmemiş topraklar' olarak nitelendirilmesi de ilginçtir. Gürcülerin Abhazya'ya planlı olarak yerleştirilmesi planının inisiyatif sahibi ve yöneticisi, cumhuriyetin yerli halkına karşı yürütülen diğer birçok faaliyette olduğu gibi L.P. Beriya idi. 3 Mart 1941 tarihinde yapılan Abhazya ÖSSC Yüksek Sovyeti'nin yıldönümü oturumunda konuşan Abhazya Halk Komiserleri Sovyeti Başkanı

---

² Abhazya: Dokumentı svidetelstvuyut. 1937-1953 gg. Sbornik dokumentov (Abhazya: Belgelerin Tanıklığı. 1937-1953. Toplu Belgeler). Hazırlayanlar B.Y. Sagariya, T.A. Açuğba, V.M. Paçuliya. Suhum, Alaşara, 1992, s.14.

K.G. Çiçinadze şöyle diyordu: “Sovyet iktidarının Abhazya’da elde ettiği büyük başarılarından biri, 1937’den itibaren L.P. Beriya’nın inisiyatifi ve doğrudan yönetimi altında başlatılan, Abhazya’nın yüzyıllardır işlenmemiş verimli topraklarının Gürcistan’ın az topraklı bölgelerinden köylülerin yerleştirilmesi yoluyla şeneltilmesidir.”³

Gürcü kolhozlarının Abaza nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki (Oçamçira, Gudauta ve Gagra) yerleşim coğrafyası ve yapısı iki temel işleve sahipti. Gürcü yerleşimlerinin yoğun ve tek etnikli olması, Abaza köylerinin arasına ve içine, ana yollar boyunca yerleştirilmeleri sorun çıkmaması durumunda Abaza kültürünü erozyona uğratmayı amaçlıyordu. Abazaların asimilasyona direniş gösterilmesi durumunda ise askeri-stratejik işleve sahip olacaktı. Bütün bunlar bugünkü uluslararası hukuka göre soykırım olarak değerlendirilmelidir.

Abhazya’da genel nüfus içinde Gürcülerin ağırlığını artırmak amacıyla sürgün edilen Almanların, Rumların, Türklerin, Lazların v.d. evleri Gürcistan yönetimi tarafından, Gürcistan’dan getirilen Gürcü kökenli kişilere verildi. Saldırgan Gürcü milliyetçiliği tarafından Abhazya’da yaratılan dayanılmaz koşullar, diğer halkların temsilcilerini cumhuriyeti terk etmek zorunda bıraktı. 1949-1953 yıllarında 1500’den fazla Ermeni ailesi Abhazya’dan ayrıldı.

Soykırım ve çeşitli baskıcı uygulamalar sonucunda, 20. yüzyıl ortalarında, Abazaların bir kolu olan Samurzakanlar (40 bin kişiden fazla) hemen hemen tamamen Gürcüleştirildiler. Abazaların Abhazya’daki genel nüfusu 1886’dan 1959’a kadar, yani 70 yıldan fazla sürede pratikte artmadı; 59 bin kişiden 61,2 bin kişiye çıktı. Aynı zaman süresinde, Gürcülerin Abhazya’ya yerleştirilmesine ve Abazaların asimilasyonuna bağlı olarak Gürcü nüfusu 4 binden 158 bine çıktı.

Bu şekilde, 20. yüzyılın ortasında Abazalar dünyanın etnik haritasından tamamen silinme tehlikesiyle karşı karşıya kaldılar. Ve ancak Stalin’in totaliter rejiminin değişmesi Abaza halkını tamamen asimile olmaktan kurtardı.

---

³ Abhaziya: Dokumentı ..., s.90